

รายการอ้างอิง

จตุพร สีม่วง . สัมภาษณ์ . 15 ธันวาคม 2549.

จี.ศรีนิวาสน . สุนทรียศาสตร์ปัญหาและทฤษฎีว่าด้วยความงามและศิลปะ.

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย, 2534.

ชิน ศิลปบรรเลง และลิขิต จินดาวัฒน์ . ดนตรีไทยศึกษา . พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์อักษรเจริญทัศน์, 2521.

ณรงค์ชัย ปิฎกัรชต์ . สารานุกรมเพลงไทย . กรุงเทพมหานคร : เรือนแก้วการพิมพ์, ม.ป.ป.

ณรงค์ฤทธิ์ คงปิ่น . สัมภาษณ์ . 24 มีนาคม 2549

ดำรงราชานุภาพ . ตำนานเครื่องมโหรีปี่พาทย์ / พระนิพนธ์สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ : กับ เกร็ดความรู้เรื่องดนตรีไทย : และประชุมบทเพลงไทยเดิม ภาคหนึ่ง ภาคสอง และภาคสาม. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เจริญธรรม, 2520.

พิชิต ชัยเสรี . รองศาสตราจารย์ . สัมภาษณ์ . 9 มีนาคม 2549.

มนตรี ตราโมท . การละเล่นของไทย . พิมพ์ครั้งที่ 2 . กรุงเทพมหานคร : บริษัท พิมพ์เนศพรินท์ติ้งเซ็นเตอร์, 2540.

มนตรี ตราโมท และวิเชียร กุลตัญจน์ . ฟังและเข้าใจเพลงไทย . กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ไทยเกษม, 2523.

มนตรี ตราโมท . การบรรเลงเดี่ยว . ในสูจิบัตรงานมหกรรมเดี่ยวเพลงไทยชัยมงคล . กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยมหิดล กรมศิลปากรและสมาคมนักแต่งเพลงแห่งประเทศไทย, 2531.

มหาวิทยาลัยมหิดล . ดนตรีไทยอุดมศึกษา ครั้งที่ 32 . มหาวิทยาลัยมหิดล, 2544.

ระดี วิเศษสุรการ . ที่ระลึกงานพระราชทานเพลิงศพ . กรุงเทพมหานคร : บริษัทประยูรวงศ์ จำกัด, 2531.

ราชบัณฑิตยสถาน . พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 . กรุงเทพมหานคร : นานมี บุ๊คส์พับลิเคชันส์, 2546.

ราชบัณฑิตยสถาน . พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 . กรุงเทพมหานคร : สำนักราชบัณฑิตยสถาน, 2525.

ศิวศิษย์ นิลสุวรรณ . สัมภาษณ์ . 2 ธันวาคม 2548.

ศิวศิษย์ นิลสุวรรณ . สัมภาษณ์ . 9 ธันวาคม 2548.

ศิวศิษย์ นิลสุวรรณ . สัมภาษณ์ . 16 ธันวาคม 2548.

ศิวศิษย์ นิลสุวรรณ . สัมภาษณ์ . 23 ธันวาคม 2548.

- ศิวศิษย์ นิตสุวรรณ . สัมภาษณ์ . 2 มกราคม 2548.
- ศิวศิษย์ นิตสุวรรณ . สัมภาษณ์ . 6 มกราคม 2549.
- ศิวศิษย์ นิตสุวรรณ . สัมภาษณ์ . 13 มกราคม 2549.
- ศิวศิษย์ นิตสุวรรณ . สัมภาษณ์ . 20 มกราคม 2549.
- ศิวศิษย์ นิตสุวรรณ . สัมภาษณ์ . 27 มกราคม 2549.
- ศิวศิษย์ นิตสุวรรณ . สัมภาษณ์ . 3 กุมภาพันธ์ 2549.
- ศิวศิษย์ นิตสุวรรณ . สัมภาษณ์ . 17 กุมภาพันธ์ 2549.
- ศิวศิษย์ นิตสุวรรณ . สัมภาษณ์ . 24 กุมภาพันธ์ 2549.
- ศิวศิษย์ นิตสุวรรณ . สัมภาษณ์ . 3 มีนาคม 2549.
- ศิวศิษย์ นิตสุวรรณ . สัมภาษณ์ . 17 มีนาคม 2549.
- ศิวศิษย์ นิตสุวรรณ . สัมภาษณ์ . 26 มีนาคม 2549.
- ศิวศิษย์ นิตสุวรรณ . สัมภาษณ์ . 12 เมษายน 2549.
- ศิวศิษย์ นิตสุวรรณ . สัมภาษณ์ . 29 เมษายน 2549.
- สังัด ภูเขาทอง . การดนตรีไทยและทางไปสู่ดนตรีไทย . กรุงเทพมหานคร : บริษัทประยูรวงศ์ จำกัด, 2520.
- สำนักงานคณะกรรมการการวัฒนธรรมแห่งชาติ . ศิลปินแห่งชาติพุทธศักราช 2548 . กรุงเทพฯ- มหานคร : บริษัทอมรินทร์ปริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด, 2548.
- สุระชัย สีบุปผา . สัมภาษณ์ . 24 มีนาคม 2549.
- เสฐียร โกเศศ . การศึกษาวรรณคดีแฉ่งวรรณศิลป์ . กรุงเทพมหานคร : สำนักราชบัณฑิตยสถาน, 2533.
- แสงอรุณ กนกพงศ์ชัย . มหรสพและการเล่นในจิตรกรรมฝาผนัง . กรุงเทพมหานคร : เมืองโบราณ, 2520.
- เหมราช เหมหงษา . สัมภาษณ์ . 1 มีนาคม 2549.
- อนุমানราชชน . รวมเรื่องศิลปะและการบันเทิง . กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว สำนักราชบัณฑิตยสถาน, 2533.
- อาทร ธนวัฒน์ . การศึกษาเพลงเดี่ยวกราวในทางจะเข้ . วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2542.

ภาคผนวก

ภาคผนวก

เดี่ยวจะเข้เพลงเชิดนอก ทางอาจารย์ศิวิชัย นิลสุวรรณ

ฉบับที่ 1

ม ช - <u>มรม</u> - <u>ช มรม</u> ชล ท <u>ชลท</u> ล <u>มริต</u> ท
<u>ชลท</u> ร

ค ม ริ ท	ริ ท ล ช	- ช	ช ช	ค ท ริ ล	ท ล ช ม	- ม	ม - ม
		ช -	ช -			ม -	ม

ค ล ช ม	ล ช ม ร	- ร	ร ร	ม	ช ม ร	- ท	ท - ท
				ช ท ร	ท	-	
		ร -	ร -			ท	ท

		ม	ม ม	ม	ช ร ม ช	- ช	ช ช
ท ช ล ท	ล ท ร ม	-		ล ท ร			
		ม -	ม -			ช -	ช -

ม	ร ม ช ล	- ล	ล ล	ท ช ล ท	ล ท ริ ท	- ท	ท ท
ช ท ร							
		ล -	ล -			ท -	ท -

ค ม ริ ท	ริ ท ล ช	<u>ชชช</u> ช	ช ช	ค ท ริ ล	ท ล ช ม	<u>มมม</u> ม	ม ม
		ช	ช ช			ม	ม ม

ค ล ช ม	ล ช ม ร	รรร ร	ร ร	ม	ช ม ร	ททท ท	ท ท
				ช ท ร	ท		
		รุ	รุ รุ			ทุ	ทุ ทุ

	ม	มมม ม	ม ม	ม	ช ร ม ช	ชชช ช	ช ช
ท ช ล ท	ล ท ร			ล ท ร			
		มุ	มุ มุ			ชู	ชู ชู

ม	ร ม ช ล	ลลล ล	ล ล	ท ช ล ท	ล ท รื ท	ททท ท	ท ท
ช ท ร							
		ลู	ลู ลู			ทุ	ทุ ทุ

รื ท ล ช	- ช	ท ล ช ม	- ม	ล ช ม ร	- ร	ช ม ร	ท
						ท	-
	ชู -		มุ -		รุ -		ทุ -

ม	- ม	ช ร ม ช	- ช	ร ม ช ล	- ล	ท ช ล ท	- ท
ล ท ร							
	มุ -		ชู -		ลู -		ทุ -

รื ท ล ช	ชชช ช	ท ล ช ม	มมม ม	ล ช ม ร	รรร ร	ช ม ร	ททท ท
						ท	
	ชู		มุ		รุ		ทุ

ม	มมม ม	ช ร ม ช	ชชช ช	ร ม ช ล	ลลล ล	ท ช ล ท	ททท ท
ล ท ร							
	มุ		ชู		ลู		ทุ

รื ท ล ช	ท ล ช ม	ล ช ม ร	ช ม ร	ม	ช ร ม ช	ร ม ช ล	ท ช ล ท
			ท	ล ท ร			

ร ม ชล	ท ชล ท	ชล ท ช	ล ท ชล	ท ชล ท	ชล ท ช	ล ท ล -	ม รื ท - -

ท ท ท ท	ท ท ท ท	ท ท ท ท	- - - -	- รื	- - - -	มื	- - - -
				รื -		ท รื มื	

- รื	- - - -	ท	- - - -	- ช	- - - -	ล	- - - -
รื -		ม รื ท		ช -		ม ช ล	

- ช	- - - -	ท	- - - -	ร ร	ม ม	ร ร	ท ท
ช -		ช ล ท		ค (ร)	ค (ม)	ค (ล)	ค (ท)

ช ช	ล ล	ช ช	ท ท	ช ช	ล ล	ช ช	ท ท
ค (ช)	ค (ล)	ค (ช)	ค (ท)	ค (ช)	ค (ล)	ค (ช)	ค (ท)

ช ล ท ช	ท ล ช ท	ช ล ท ช	ท ล ช ท	ช ล ช ท	ช ล ช ท	ช ล ช ท	ช ล ช -

ม	ม	ม

ม	ร ม ช ม	ช	ม	ร ม ช ม	ร ม ช ม	ร ม ช ม	ร ม ช ม	ร ม ช ล
ช ท ร		ท ร						

ท ช ล ท	ล ท ค ี ร	ค ี ม ี ร ี ค ี	ร ี ค ี ท ล	ค ี ม ี ร ี ค ี	ท ล ช ฟ	ม ร ม ฟ	ช ล - ล

จับที่ 3

----	*ซซซ -	ลลล -	ซซซ	ซ	ลลล ร	- ล	----
	ซ	ล	- ม	- ซ -	- ร -	ล -	

ท ล ท ร	----	----	----

ลลล -	ร	- ล	----	ท ล ท ร	----	----	----
ล	- ร -	ล -					

ลลล ร ล	ลลล ร ล	ลลล ร ล	ลลล ร ล	ม ร ม ร ค ร ค ท ล ท ล ซ ล ซ ม	ม

ซลทค	ททท	ล ท	ซลทค	ททท	ล ท	ซลทม	ซซซ	ม	ซ

ซ

ประวัติครุระติ วิเศษสุรการ

ประวัติครุระติ วิเศษสุรการนี้ ผู้วิจัยได้คัดลอกมาจากอนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ ครุระติ วิเศษสุรการ ในส่วนประวัติซึ่งเป็นบทความชื่อว่า “คุณครุระติ วิเศษสุรการ” เขียนโดย ศักรินทร์ สุ่มบุญ ซึ่งถือเป็นลูกศิษย์คนสำคัญคนหนึ่งของครุระติ วิเศษสุรการ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

คุณครุระติ วิเศษสุรการ เป็นบุคคลที่คลุกคลีและเป็นผู้ที่เกิดจากดนตรีไทย ผู้ที่รู้จักท่าน เพราะท่านเป็นศิลปินเอกด้านเครื่องดีด คือ จะเข้ ท่านเป็นครูที่สามารถสอนลูกศิษย์ให้รับสมบัติทางวัฒนธรรมต่อไป การได้ทราบประวัติและผลงานของท่านจึงเป็นการได้เห็นแบบอย่างอันดีงาม ด้านการศึกษาและการปฏิบัติดนตรีไทย ทั้งยังได้เรียนรู้ประวัติของท่านผู้ล่วงลับไปแล้ว ซึ่งได้พยายามอย่างเต็มสติกำลังที่จะรักษาดนตรีไทยเป็นมรดกสำคัญสำหรับลูกหลาน

ตระกูลวิเศษสุรการนั้นไม่ได้เป็นตระกูลทางด้านดนตรี แต่เพราะความรักทางด้านดนตรีของบุคคลซึ่งเป็นบิดามารดาอยากจะทำอะไรให้แก่นุตร – ธิดา จึงทำให้เกิดเพชรน้ำหนึ่งทางด้านดนตรีไทยขึ้น ซึ่งนับว่าบิดาของครุระติ วิเศษสุรการ มีส่วนอย่างมากในการหล่อหลอมชีวิตของคุณครู

คุณครุระติ วิเศษสุรการ เกิดเมื่อวันที่ 12 มิถุนายน พ.ศ.2466 เป็นธิดาคคนที่ 3 ของพันโท พระวิเศษสุรการ ตำแหน่งเจ้ากรมอัยการ กระทรวงกลาโหม และนางแจ่ม วิเศษสุรการ นามสกุล เดิมเสถียรฐโกเศศ (น้องสาวพระยาอนุমানราชชน) คุณครุมีพี่น้องอยู่ด้วยกัน 6 คน คือ

1. นางสาวจำเนียร	วิเศษสุรการ (ถึงแก่กรรม)
2. นายกลศ	วิเศษสุรการ
3. นางระติ	วิเศษสุรการ (ถึงแก่กรรม)
4. นางถักษณีย์	อุ้นจิต
5. นายสุรเดช	วิเศษสุรการ
6. นางสัจฉวี	วิเศษสุรการ

การกล่าวถึงประวัติของคุณครูส่วนใหญ่ จะเป็นเรื่องการศึกษาด้านดนตรีไทยกับผลงานทางด้านดนตรีไทยของคุณครู อันจะทำให้ได้รับประโยชน์จะได้อะไรได้เห็นวิธีการสั่งสอนของคุณครูผู้ใหญ่ แต่โบราณ ผู้สามารถสั่งสอนถ่ายทอดมาเป็นครูผู้ใหญ่ที่เราได้เห็น และเคารพนับถือกันในปัจจุบันนี้

ตั้งแต่แรกเกิดบิดาของคุณครุนำคุณครูเข้าเฝ้าพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว และพระองค์ได้พระราชทานนามคุณครูว่า “ระติ” ซึ่งหมายถึง “ความยินดี” เมื่อคุณครูโตได้สักหน่อย คุณครูก็ได้เข้าไปในวังของสมเด็จพระนางเจ้าอินทรศักด์ศจี พระวรชายา พอดีเข้าวัยเรียนคุณครูก็ได้

ได้ออกจากวัง และได้เริ่มเข้าเรียนวิชาสามัญตามลำดับดังนี้ คือ ที่สวนสุนันทา โรงเรียนเซนต์ฟรังซิสซาเวียร์คอนเวนต์ ฝึกหัดครูเขมะสิริอนุสรณ์ และที่เตรียมมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ซึ่งเป็นชั้นสูงสุดทางด้านวิชาสามัญของครู ในช่วงที่คุณครูเริ่มเข้าเรียนวิชาสามัญ บิดาของคุณครูยังได้หาครูบาอาจารย์ซึ่งมีชื่อเสียงทางด้านดนตรีในสมัยนั้นมาสอนพิเศษให้คุณครูควบคู่ไปด้วย โดยในชั้นแรกหลังจากคุณครูเลิกเรียนในตอนเย็นจากโรงเรียนเซนต์ฟรัง ๗ คุณพ่อก็จะรับคุณครูมาหัดจะเข้ที่สโมสรของกระทรวงกลาโหม และที่นี้เองก็เป็นจุดเริ่มต้นของคุณครูในการเรียนดนตรี คุณครูเริ่มต่อจะเข้กับ*ครูสังวาลย์*เป็นคนแรก แต่ต่ออยู่ได้ไม่นานบิดาของคุณครูได้เชิญ*ครูชุ่ม กมลวาทิน* มาสอนจะเข้ให้คุณครูที่บ้านทุกสัปดาห์เป็นเวลาหลายปี เมื่อสิ้น*ครูชุ่ม* บิดาของคุณครูก็ได้เชิญ*ครูจ่าง แสงดาวเด่น* มาสอนแทน ในช่วงนี้เองที่คุณครูเริ่มสนใจดนตรีไทยอย่างจริงจัง ซึ่งครูจ่างเองก็รักคุณครูมาก และหลักทางเพลงต่างๆ ทางด้านจะเข้ส่วนมากของคุณครูก็จะมาจากครูจ่างเกือบทั้งหมด ครูจ่างสอนคุณครูอยู่ได้หลายปีก็ถึงแก่กรรม

ในช่วงหลังนี้คุณครูได้เริ่มเข้าเรียนวิชาสามัญที่เตรียมมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ช่วงนี้คุณพ่อของคุณครูได้พาคุณครูไปฝากตัวเป็นศิษย์กับ*ครูแสวง อภัยวงศ์* ซึ่งครูสามารถต่อเพลงได้ไวและทำเทคนิคต่างๆ ได้อย่างคล่องแคล่ว ทำให้ครูแสวงรักคุณครูมาก คุณครูต่อเพลงอยู่ไม่นานก็เกิดสงครามโลกครั้งที่ 2 การเรียนวิชาทางด้านสามัญและด้านดนตรีของคุณครูจึงหยุดช่วงลง คุณครูเคยเล่าให้ฟังว่า “การสอนจะเข้ของครูทั้งหมดคล้ายกัน คือ ต่อจะเข้ตัวต่อตัว ครูของครูดีไปคุณครูก็ติดตาม ซึ่งคุณครูสามารถจำเพลงได้เร็วและทำเทคนิคต่างๆ ที่ครูต่อให้ได้ ครูทุกคนจึงรักคุณครูมากและทำเพลงแปลกๆ ไวให้คุณครูมาก ”

คุณครูระดี วิเศษสุรการ ได้เริ่มเข้าทำงานในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 ที่กรมชลประทานจนสงครามสงบลงจึงลาออก และได้เริ่มรับราชการที่หอสมุดแห่งชาติของกรมศิลปากรซึ่งคุณลุงของคุณครู คือ *พระยาอนุমানราชชน* เป็นอธิบดีอยู่ในสมัยนั้น คุณครูทำอยู่ได้ประมาณ 2 ปีก็โอนไปยังกรมโฆษณาการ โดยมีหลวงรณสิทธิพิชัยเป็นอธิบดี คุณครูทำงานเกี่ยวกับหนังสือจนกระทั่งเปลี่ยนชื่อจากกรมโฆษณาการมาเป็นกรมประชาสัมพันธ์ โดยมีพลโท*หม่อมหลวงขาบ กุญชร อยุธยา* เป็นอธิบดีและได้ตั้งแผนกบันเทิงขึ้น ซึ่งคุณครูได้โอนมาทำงานในแผนกนี้ และได้รับตำแหน่งหัวหน้าแผนกต่อจาก *คุณคงศักดิ์ คำศิริ* เรื่อยมาจนเกษียณอายุในปี พ.ศ. 2526

ในช่วงที่คุณครูได้เริ่มเข้าทำงานนี้ คุณครูไม่เคยได้เล่นดนตรีเลย จนกระทั่งถึงสมัยคุณครูเข้ารับราชการในกรมโฆษณาการ จึงมีการรวมตัวกันเล่นบ้างในกรม เพื่อออกกระจายเสียง แต่ที่คุณครูเริ่มเข้าเล่นอย่างจริงจังก็เมื่อ พลโท*หม่อมหลวงขาบ กุญชร อยุธยา* เป็นอธิบดี ซึ่งท่านเองก็สนใจด้านดนตรีมาก ท่านยังตีระนาดได้เก่งและเข้ามาคลุกคลีกับวงดนตรีของกรมประชาสัมพันธ์ ทำให้วงดนตรีของกรมประชาสัมพันธ์มีชื่อเสียงรู้จักไปทั่วประเทศ ทั้งยังได้เชิญครูผู้มีชื่อเสียง

มาปรับวงดนตรีไทยของกรมซึ่งได้แก่ *ครูพุ่ม บานุยะวาทย์* ซึ่งช่วงนี้เองคุณครูก็ได้เริ่มต่อเพลงกับครูพุ่ม โดยคุณครูทำทางเพลงโดยยึดหลักของครูช่างไว้มาก จนในปี พ.ศ. 2518 คุณครูก็ได้เริ่มเรียนและแต่งเพลงกับ *ครูสมาน ทองสุโชติ* ไว้สอนแก่ศิษย์ ซึ่งนับว่าเป็นการเรียนครั้งสุดท้ายทางด้านดนตรีของครู

ตั้งแต่คุณครูเริ่มทำงานที่กรมประชาสัมพันธ์จนกระทั่งเกษียณอายุ คุณครูมีลูกศิษย์มาต่อเพลงที่กรมฯ มาก และยังได้รับเชิญไปสอนตามสถาบันต่างๆอีกหลายแห่ง คุณครูเริ่มมีอาการป่วยเป็นไข้เมื่อต้นเดือนธันวาคม 2530 ที่ผ่านมา โดยที่ไม่เคยมีอาการมาก่อนเลยทางด้านเลือด คุณครูจึงได้เข้าเช็คร่างกายและเป็นคนไข้ของโรงพยาบาลรามาริบัติ โดยได้รับความกรุณาเป็นอย่างดีจาก *คุณหมอรวิห์ วรเวช* ช่วยจัดการเรื่องต่างๆให้ อาการของคุณครูทรุดลงอย่างรวดเร็ว จนเมื่อปลายเดือนมีนาคม 2531 คุณครูก็เริ่มอาการดีขึ้น สามารถกลับบ้านได้แต่ต้องมาให้เลือดที่โรงพยาบาลอยู่เสมอ คุณครูอยู่บ้านได้ไม่นานนักก็มีอาการหน้ามืด จึงกลับเข้ารักษาตัวอีกครั้งที่โรงพยาบาลเดิม จนถึงคืนวันที่ 6 เมษายน คุณครูทานข้าวได้มากเป็นพิเศษ แต่มีการเหนื่อยและสมองเริ่มรับความรู้สึกช้า พอรุ่งขึ้นเช้าวันที่ 7 ประมาณ 10 โมง คุณครูก็สิ้นลมอย่างสงบ

ผลงานของคุณครูส่วนมากเป็นเรื่องเกี่ยวกับดนตรีและการสอนที่คุณครูมีหลักในการใช้ไม้คิดและนิ้วที่สัมพันธ์กัน ทำให้เกิดความคล่องตัวและเป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่ง ซึ่งสืบทอดมาจากครูช่าง แสงดาวเด่น ทั้งนี้เพื่อให้ง่ายแก่การศึกษาจึงเห็นสมควรได้รวบรวมผลงานของคุณครูไว้ในหมวดเดียวกันดังนี้

1. การสอน

- 1.1. คุณครูต่อเพลงให้แก่ศิษย์ไว้มาก โดยได้สอนที่กรมประชาสัมพันธ์ตลอดชีวิตราชการของคุณครู
- 1.2. สอนที่ชมรมดนตรีไทยสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า วิทยาเขตลาดกระบัง
- 1.3. เป็นอาจารย์พิเศษ สาขาวิชาดนตรี คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ตั้งแต่ปีการศึกษา 2521 ถึง ปีการศึกษา 2525
- 1.4. เป็นอาจารย์พิเศษสหวิทยาลัยรัตน โกสินทร์ วิทยาลัยครูสวนสุนันทา
- 1.5. เป็นอาจารย์ประจำโรงเรียนพันธะวัฒนา

2. การอัดเทป

- 2.1. มีการทำเทปอยู่ตลอดช่วงชีวิตของครูที่รับราชการอยู่ในกรมประชาสัมพันธ์ แต่ที่สำคัญคือคุณครูได้อัดเทปเพลงเดี่ยวโบราณ และเพลงเดี่ยวที่คุณครูทำใหม่ออกกระจายเสียงเพื่อเป็น

การเผยแพร่และเป็นวิทยาทานให้แก่ผู้ที่สนใจดนตรีไทย เมื่อวันที่ 6 ธันวาคม พ.ศ.2519 มีเพลงมู่ล่ง ลาวแพน จีนจิมเล็ก สุดสงวน โดยมีอาจารย์สุดจิตต์ คุริยประณีต เป็นผู้ขับร้อง

2.2. อัดเทปเพื่อเป็นแนวทางแก่การศึกษาให้แก่ท่าน ศาสตราจารย์ดร.อุทิศ นาคสวัสดิ์ มี เพลงกราวโน แยกมอญ เพลงมู่ล่ง ลาวแพน สารถิ โดยท่านศาสตราจารย์ ดร.อุทิศ นาคสวัสดิ์ ได้ ให้สัญญาว่าจะเก็บไว้อย่างดี ไม่นำมาจำหน่ายแจกแก่ใคร

2.3. อัดเทปเพลงเดี่ยวที่แต่งใหม่ และเพลงโบราณให้แก่ รองศาสตราจารย์นายแพทย์พูนพิศ อมาตยกุล 3 เพลงด้วยกัน โดยมีอาจารย์เจริญใจ สุนทรวาทีเป็นผู้ขับร้องคือ เพลงลาวแพน นกขมิ้น และสุดสงวน

3. การทำแผ่นเสียง

มีอยู่หลายคราว แต่ส่วนมากจะบรรเลงประกอบการขับร้องกับวงมโหรีเครื่องใหญ่ของ คณะคุริยประณีต ส่วนเพลงเดี่ยวที่อัดแผ่นเสียงนั้น มีอยู่ 3 เพลงด้วยกัน คือ เพลงมู่ล่ง จีนจิมใหญ่ และเพลงเขมรไพรโยค ซึ่งอัดแผ่นเสียงกับห้างแผ่นเสียงคาเธ่ย์ จำกัด ในนามของคณะยอดศิลป์ โดยมีคุณครูหลวงไพเราะเสียงซอ (อ๋น คุริยะชีวิน) เป็นผู้ควบคุมวง

4. ผลงานเพลงเก่าที่คุณครูระติสืบทอดมาตลอดจนเพลงเดี่ยวที่แต่งขึ้นใหม่

สำหรับเพลงของคุณครูนั้นแยกได้เป็น 2 ประเภท คือ เพลงเก่าของครูโบราณและเพลงที่ ทำขึ้นใหม่ สำหรับใช้ต่อเดี่ยวให้กับศิษย์ที่มีฝีมือโดยใช้หลักและกลเม็ดจากของเดิมแต่ปรุงแต่งใหม่ ให้มีลีลาและท่วงทำนองกระชับรวดเร็ว เพื่อแสดงฝีมือและการปฏิภาณในการบรรเลงซึ่งจะกล่าว โดยละเอียดดังนี้

4.1. เพลงเก่าของครูโบราณ

เพลงพื้น เช่น ดั้นเพลงฉิ่ง เป็นทางของครูสังวาลย์

เพลงเถาต่างๆ ต่อจากครูซุ่ม กมลวาทีน เป็นส่วนมาก

เพลงเดี่ยว - ลาวแพน เป็นทางของครูซุ่ม กมลวาทีน

- แยกมอญ กราวโน มู่ล่ง จิมใหญ่ (ทางเล็ก) เป็นทางของครูจ่าง

แสงดาวเด่น

- จิมใหญ่ สุดสงวน (ทางเล็ก) แยกมอญ (ทางตัด) ทอยเดี่ยว สารถิ นก

ขมิ้น ซึ่งเป็นทางของครูแสวง อภัยวงศ์

- สารถิ ทอยเดี่ยว เป็นทางของครูพุ่ม บาปุยวาทย์

4.2. เพลงเดี่ยวที่แต่งขึ้นใหม่

เนื่องด้วยในช่วงเกิดสงครามโลกครั้งที่ 2 นั้น คุณครูระติไม่ได้เล่นดนตรีเลยจนกระทั่งเข้า ทำงาน ทำให้ลืมเพลงเดี่ยวของใหม่ที่สร้างขึ้นในช่วงคุณครูแสวง อภัยวงศ์เสียมาก คุณครูระติได้

ปรารภกับครูสมาน ทองสุโชติซึ่งคุณครูนับถือเป็นทั้งพี่และเป็นทั้งอาจารย์ว่า อยากทำเพลงเดี่ยวที่ขาดหายไปไว้ใช้ต่อเป็นวิทยาทานแก่ศิษย์ที่มีฝีมือ ครูสมานจึงได้ช่วยครูดัดทางเพลง โดยคุณครูนำมาทำเป็นลูกจะเข้ จนสำเร็จออกมาเป็นเพลงเดี่ยวใหม่ 4 เพลง ในปี พ.ศ.2518 ซึ่งมีลีลาโลด โผน เด็ดขาดและฉับไว เหมาะสำหรับผู้ที่มีฝีมือในทางดีจะเข้ใช้แสดงความสามารถในการบรรเลงเดี่ยวได้อย่างดี ซึ่งได้แก่เพลงนกขมิ้น 3 ชั้น, สุดสงวน 3 ชั้น, สุรินทราหู 3 ชั้น และเพลงอาถรรพณ์ 3 ชั้น

งานอื่นๆ ของคุณครูนอกจากนี้คือการบรรเลงโดยทั่วไป แต่งานที่คุณครูภาคภูมิใจจริงๆ คือการสอน คุณครูมีความประณีตและละเอียดลออในการดีดจะเข้ มีหลักและมีวิธีใช้นิ้วที่สมบูรณ์ ทำให้ดีดจะเข้ได้ชัดถ้อยชัดคำ ถึงจะเร็วก็ดีดได้ชัดมีน้ำหนัก ซึ่งคุณครูเคยเล่าให้ฟังว่า “จะเข้เป็นทางไกลไม่ใช่ทางโคด ครูจ้างสอนครูอยู่เสมอว่าให้ดีดจะเข้ขั้นต้นให้ฉะฉาน ชัดถ้อยชัดคำ และเป็นผู้นำเปรียบประดุจระนาดเอกในวงปี่พาทย์ ไม่ใช่ดีดอย่างทางขอ เวลาหวานก็ให้หวาน เวลาเร็วก็ให้เร็ว คือมีให้พร้อมกันทุกรส” คุณครูยังเล่าให้ฟังอีกว่า “สมัยก่อนครูเองก็เคยหวงเพลงเดี่ยวต่างๆ ไว้มาก แต่ที่หวงเพราะคุณครูของครูได้สั่งกำชับไว้ว่า อย่าต่อให้ใครเด็ดขาด ครูเองมาคิดได้อีกที่ว่า ถ้าจะหวงเอาไว้ก็มีแต่วันจะเสื่อมสูญไปเปล่าๆ ครูจึงเลือกต่อเพลงเดี่ยวต่างๆ ให้แก่ศิษย์ที่มีพื้นฐานดี และมีฝีมือถึง ที่สำคัญต้องมีความกตัญญูและอย่านำเพลงไปแข่งขันกัน หรือเปลี่ยน โน่นเปลี่ยนนี้ในเพลง ทำให้กลอนเพลงเสีย แทนที่จะช่วยกันอนุรักษ์กลับยังทำลายศิลปะลงไปอีก ถ้าคิดจะแต่งก็ให้แต่งเพลงใหม่ไปเลย แต่ครูเองก็ยังหวังไว้เสมอว่า ลูกศิษย์ของคุณครูทุกคนจะช่วยกันรักษาสมบัติชิ้นนี้ของครูไว้”

ประวัติและผลงานของครูระติเท่าที่ปรากฏ ได้พิสูจน์แล้วว่าคุณครูได้ทำงานตามปณิธานและความหวังของคุณครูได้เสร็จสมบูรณ์ ถึงแม้ว่าอายุของคุณครูจะรวมสิริได้แค่ 65 ปี แต่คุณครูก็เป็นคุณครู “ระติ” ผู้ซึ่งเป็นความยินดีและประทับใจสำหรับผู้ที่ได้พบเห็น ได้รับฟังรสมีอันไพเราะ และได้เป็นศิษย์ตลอดไป

ประวัติชีวิตและผลงานนายสำราญ เกิดผล ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (ดนตรีไทย)

ประวัตินายสำราญ เกิดผล ผู้วิจัยได้คัดลอกมาจากหนังสือศิลปินแห่งชาติ 2548 ในส่วนของประวัติและผลงานของนายสำราญ เกิดผล โดยสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

นายสำราญ เกิดผล ปัจจุบันอายุ 78 ปี เกิดเมื่อวันที่ 22 กรกฎาคม พ.ศ.2470 ที่บ้านเลขที่ 57 หมู่ที่ 4 ตำบลบ้านใหม่ อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา บิดาชื่อนายหงส์ เกิดผล มีอาชีพเป็นนักดนตรีไทย มารดาชื่อนางสังวาล เกิดผล เป็นแม่เพลงพื้นบ้าน ภรรยาชื่อนางอาบ ดนตรี มีบุตร 7 คน

1. ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2476 จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนวัดจันทร์ประเทศ ตำบลบ้านใหม่ อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เนื่องจากฐานะทางบ้านขัดสนจึงไม่ได้เรียนต่อ แต่ได้ไปเรียนปีพาทย์จากครูจำรัส เกิดผล ครูเพชร จรรย์นาฏ ครูเทียบ คงลายทอง ครูทเวา ประสิทธิ์ ครูไพฑูรย์ พาทย์โกศล ครูฉัตร สุนทรวาทีน ครูช่อ สุนทรวาทีน ครูอาจ สุนทร ครูเอื้อน กรเกษมและครูฟุ่ม บาปุยะวาทย์

นายสำราญ เกิดผล เริ่มฝึกปีพาทย์ครั้งแรกเมื่ออายุ 9 ขวบ ครูคนแรกคือ อาจารย์รัส เกิดผล ซึ่งเป็นน้องชายของบิดา เป็นคนบรรเลงระนาดเอกประจำวงบ้านใหม่ในยุคต้นๆ ได้เริ่มต่อเพลงชุด โหมโรงเย็น โหมโรงเช้า เพลงช้า เพลงเร็ว และสอนให้บรรเลงระนาดจนสามารถบรรเลงในงาน สวดมนต์เย็นฉันทะได้

พ.ศ. 2481 นายสำราญ มีอายุได้ 11 ปี มีความปรารถนาจะเรียนปีพาทย์ให้เก่งอย่างคนอื่น อาศัยเวียนจึงพาไปฝากเป็นลูกศิษย์ครูเพชร จรรย์นาฏ เป็นนักดนตรีไทยที่มีฝีมือเคยเป็นคนบรรเลง ฉิ่งวงใหญ่ให้กับหลวงประดิษฐไพเราะ ครูเพชรจึงรับไว้เป็นลูกศิษย์ อยู่ที่บ้านครูประมาณ 3 เดือน อาศัยเวียนได้พานายสำราญเข้ากรุงเทพฯ ไปอยู่บ้านครูเทียบคงลายทอง ครูเทียบไม่ได้คิดค่าตอบแทนแต่อย่างใดและยังเป็นผู้ดูแลช่วยเหลือต่างหาก ยามที่มีงานเป่าปี่นายสำราญจะเป็นผู้ตีฉิ่งเสมอฉะนั้นจึงสามารถจดจำทางปี่ของครูเทียบได้หมด ต่อมาเป็นผู้บรรเลงระนาดเอก ครูเทียบยังได้นำนายสำราญไปฝากเป็นศิษย์ที่บ้านครูจางวางทั่ว โดยครูทเวาประสิทธิ์ พาทย์โกศลเป็นผู้รับ

ไว้ นายสำราญมีความประสงค์จะเรียนระนาดเอก ตอนนั้นครูฉัตร สุนทรวาทีน เป็นผู้มีความรู้ในเรื่องระนาดเอกจึงเป็นผู้สอนทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ ในปี พ.ศ. 2482 จึงได้รับหน้าที่เป็นผู้บรรเลงระนาดเอกประจำวงพาทยโกศล ต่อมาครูช่อ สุนทรวาทีน เกิดความพอใจในตัวนายสำราญ จึงสอนฆ้องวงใหญ่ให้อีก จนเกิดความเชี่ยวชาญในเรื่องฆ้องวงใหญ่ด้วย

พ.ศ. 2483 ครูฉัตรและครูช่อจำเป็นต้องกลับไปจังหวัดเชียงใหม่ จึงนำนายสำราญไปฝากเป็นลูกศิษย์ครูอาบ สุนทร เดิมเป็นนักดนตรีสากลที่มีความสามารถในการเป่าปี่คลาริเน็ตสูงมาก แต่มาฝากตัวเป็นศิษย์จำวงทั่ว หวังจะเอาดีด้านดนตรีไทย ครูอาจได้รับความรู้จากครูจำวงทั่วเป็นจำนวนมาก จึงเป็นผู้รอบรู้ในเรื่องดนตรีไทยทุกอย่างประกอบกับเป็นผู้เชี่ยวชาญทางด้านโน้ตดนตรีสากล จึงเป็นผู้ที่ได้เพลงมากโดยจดบันทึกโน้ตไว้ ครูอาจสอนทั้งทฤษฎีและปฏิบัติ นายสำราญสามารถรับความรู้ได้โดดเด่นแต่เพียงผู้เดียว ศิษย์คนอื่นๆ ไม่สามารถทำอย่างได้ ครูอาจรักนายสำราญมากมีวิชาอะไรก็มอบให้แม้แต่โน้ตเพลงอันเป็นสมบัติหวงแหนทั้งหมดที่ได้มาจากบ้านจำวงทั่วก็ได้มอบให้นายสำราญไว้เช่นกัน

พ.ศ. 2484 ในขณะที่นายสำราญเรียนปี่พาทย์กับครูอาจอยู่ที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้มีโอกาสไปบรรเลงระนาดเอกและเดี่ยวเพลงกราวในที่บ้านพาทยโกศลในงานไหว้ครู

พ.ศ. 2485 นายสำราญมีอายุได้ 15 ปี วงปี่พาทย์บ้านใหม่ใช้ชื่อคณะว่า “คณะดุริยางคศิลป์” ได้รับเชิญจากกองการสังคีต กรมศิลปากร ให้ไปบรรเลงปี่พาทย์ ณ สังคีตศาลา หน้าโรงละครแห่งชาติ กรุงเทพฯ การบรรเลงในครั้งนั้นนายสำราญเป็นผู้บรรเลงระนาดเอก และมีครูหลวงประดิษฐไพเราะ(ศร ศิลปบรรเลง)มานั่งฟังอยู่ด้วย หลังจากนั้นได้ไปร่วมประชันวงกับวงปี่พาทย์คณะอื่นๆ อีกหลายครั้ง ซึ่งทำให้นายสำราญมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักกันทั่วไป

พ.ศ. 2488 หลังจากนายสำราญได้เรียนหลักการประพันธ์เพลงไทยจากครูอาจ สุนทรแล้ว ครูอาจจึงได้ให้นายสำราญประพันธ์เพลงใหม่ โดยใช้เพลงอัตราจังหวะ 2 ชั้นของเดิมมายืดขยายเป็นอัตรา 3 ชั้น และตัดทอนเป็นอัตราชั้นเดียว นายสำราญ เกิดผลได้นำเพลงสามไม้ในอัตราจังหวะ 2 ชั้นของเดิมมาประพันธ์ใหม่ให้ชื่อว่า “เพลงสามไม้ในเถา” นับเป็นผลงานเพลงเถาเพลงแรกที่ได้ประพันธ์ขึ้นมา

พ.ศ. 2489 ครูพร ภิรมย์ เป็นศิลปินที่มีชื่อเสียงมากในเชิงการแสดงลิเก และเป็นนักร้องลูกทุ่งมาพักอยู่กับนายสำราญ จึงขอต่อเพลงลาวดวงเดือน เถา ทางครูเพชรจากนายสำราญ และนำแนวคิดจากช่วงทำนองในอัตราจังหวะชั้นเดียวไปแต่งเป็นเพลงไทยลูกทุ่ง ชื่อ กระท่อมทองกวาว

ต่อมานายสำราญได้ประพันธ์เพลงไทยขึ้นมาใหม่ โดยครูพร ภิรมย์เป็นผู้ประพันธ์คำร้องให้ เช่น เพลงจีนเข้าโบสถ์ เถา เพลงบัวตูมบัวบาน เถา เพลงกระท่อมทองกวาว เถา เป็นต้น

นายสำราญเดินทางเข้ากรุงเทพฯ ไปหาครูพุ่มเพื่อขอต่อเพลงทยอยเดี่ยว โดยครูเทียบเป็นผู้พาไป ครูเทียบต่อเนื้อเพลงหลักของเพลงทยอยเดี่ยว ครูพุ่มประพันธ์ทางระนาดเอกต่อให้กับนายสำราญ ต่อมาได้เรียนอยู่กับครูพุ่มจนได้ความรู้เพิ่มขึ้นมากตลอดจนเรียนการประพันธ์เพลงไทยด้วย

2. ประวัติการทำงาน

นายสำราญ เกิดผล นอกจากจะมีฝีมือเป็นนักดนตรีไทยแล้วยังได้ทำงานต่าง ๆ ดังนี้

- แพทย์ประจำตำบลบางชะนี อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พ.ศ. 2512
- ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 5 ตำบลบางชะนี อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
- กำนันตำบลบางชะนี อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ตั้งแต่ พ.ศ. 2518
- พ.ศ. 2523 ได้รับพระมหากรุณาธิคุณจาก สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรม -

ราชกุมารี รับสั่งให้ราชเลขานุการในองค์สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถทำหนังสือขอตัวนายสำราญ เกิดผลเป็นเวลา 90 วัน เพื่อค้นคว้าเพลงไทยเดิมพระนิพนธ์ของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์วรพินิต (ซึ่งทรงนิพนธ์ไว้ประมาณ 70 เพลง) ณ ศาลาศิวัดศาลัย ทั้งค้นคว้าและบันทึกแถบบันทึกเสียงรวบรวมไว้ที่หอสมุดทูตกระหม่อมบริพัตรพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ประมาณ 20 เพลง

3. ผลงานด้านการบรรเลงดนตรีแสดง

ครูสำราญสามารถบรรเลงเพลงได้ดังนี้

3.1. ประเภทเพลงสองชั้น มีจำนวน 231 เพลง เช่น กบเดิน ครวญหา จิ้งจกทอง ฯลฯ

3.2. ประเภทขับร้องทั่วไป เถา มีจำนวน 132 เพลง เช่น กระต่ายขมเดือน ราโค พระยาระพีง วิเวกเวหา ฯลฯ

3.3. ประเภทเพลงเรื่อง มีจำนวน 20 เรื่อง เช่น เรื่องเขมรใหญ่ เรื่องต่อยุรูป เรื่องตะนาวเรื่องสี่เกลอ ฯลฯ

3.4. ประเภทเพลงพิธีต่าง ๆ มีจำนวน 13 เพลง เช่น โหมโรงเช้า โหมโรงเย็น กราวใน เรื่อง พระยาเดินเรื่อง ฯลฯ

3.5. เพลงหน้าพาทย์ประเภทตระ 2 ชั้น 24 ตัว ประเภทตระ 3 ชั้น 20 ตัว ประเภทเข็ดชั้นเดียว 30 ตัว ประเภทรั้ว ประเภทศร ประเภทเสมอ และหน้าพาทย์ทั่วไป เช่น ตระพระอิศวร ตระสันนิบาต ตระกริ่ง ตระไตรตรีงษ์ ฯลฯ

3.6. ประเภทเพลงโหมโรง เช่น โหมโรงโอยเรศ โหมโรงเยี่ยมวิมาน โหมโรงจีนโล้ ฯลฯ

3.7. ประเภทเพลงเถา เช่น พม่าเถา แปดบท บังใบ แยกลพบุรี ทอยเขมร เชิดจีน ฯลฯ

4. ผลงานด้านการประพันธ์เพลง

ครูสำราญ เกิดผล เป็นผู้มีความสามารถทางด้านดนตรีทั้งในทางทฤษฎีและการปฏิบัติ สามารถเขียนและอ่านโน้ตสากลได้เป็นอย่างดี เป็นผู้ที่มีการศึกษาเรียนรู้อย่างจริงจังได้ฝึกการแต่งเพลงจากครูหลายท่านจนมีผลทำให้สามารถแต่งเพลงได้เป็นจำนวนมาก และมีผลงานต่อเนื่องมาโดยตลอด ซึ่งสามารถแบ่งได้ดังนี้

4.1. การแต่งเพลงทางบรรเลง ครูสำราญ ได้มีผลงานการแต่งเพลงจำนวนมาก มีทั้งที่แต่งยึดขยายจากเพลงสองชั้นและตัดทอนลงเพื่อให้ครบเป็นเพลงเถา และที่แต่งเฉพาะทางเปลี่ยนเพิ่มจากเนื้อเดิม ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเพลงของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระนครสวรรค์วรพินิต และเพลงของครูจางวางทั่ว พาทยโกศลซึ่งเดิมมีเฉพาะทางพื้น ครูสำราญได้แต่งทางเปลี่ยนให้มีลูกล้อลูกขัด และท่วงทำนองที่น่าฟังมากยิ่งขึ้น เช่น เพลงอัปสรสำออง เพลงสุรางค์จำเรียง เพลงจินเค็ดดอกไม้ เพลงตุ้มโปง เป็นต้น ส่วนเพลงที่แต่งใหม่โดยยึดเอาเพลงสองชั้นของเดิมซึ่งเป็นเพลงในสมัยอยุธยา นั้น ครูสำราญได้แต่งใหม่ให้เป็นเพลงเถา เพื่อรักษาเพลงสองชั้นของเดิมมิให้สูญไป มีจำนวน 41 เพลง ดังนี้

- 4.1.1. เพลงสามไม้ใน เถา
- 4.1.2. เพลงทองกวาว เถา
- 4.1.3. เพลงบัวตูมบัวบาน เถา
- 4.1.4. เพลงพิศวง เถา
- 4.1.5. โหมโรงอุ้ทอง 3 ชั้น
- 4.1.6. เพลงลอยประทีป เถา
- 4.1.7. เพลงโอยราซวงง เถา
- 4.1.8. เพลงจีนเข้าโบสถ์
- 4.1.9. เพลงอนงค์สุชาดา เถา
- 4.1.10. เพลงวิหคเหิน เถา
- 4.1.11. เพลงมหาราชรามคำแหง เถา
- 4.1.12. เพลงรว้แดงกำแพงเหลือง เถา
- 4.1.13. เพลงสุรางค์ 3 ชั้น
- 4.1.14. เพลงโหมโรงศิวะประสิทธิ์ 3 ชั้น
- 4.1.15. เพลงกลางพนา เถา

- 4.1.16. เพลงโหมโรงกาญจนานิเขก
- 4.1.17. เพลงโหมโรงทยอยเดี่ยว
- 4.1.18. เพลงฝรั่งกา เถา
- 4.1.19. เพลงเสภาใน เถา
- 4.1.20. เพลงเสภากลาง เถา
- 4.1.21. เพลงฝรั่งกลาย เถา
- 4.1.22. เพลงบ้ำบ่น เถา
- 4.1.23. เพลงถอยหลังเข้าคลอง 3 ชั้น
- 4.1.24. เพลงขวางคลอง 3 ชั้น
- 4.1.25. เพลงล่องลอย เถา
- 4.1.26. เพลงสามเกลอ เถา
- 4.1.27. เพลงคู่โกลก
- 4.1.28. เพลงจีนถอนสมอ เถา
- 4.1.29. เพลงอัปสรรสวรรค์ เถา
- 4.1.30. เพลงแม่ม้าคร่ำครวญ เถา
- 4.1.31. เพลงจีนขายอ้อย เถา
- 4.1.32. เพลงฝรั่งแดง เถา
- 4.1.33. เพลงดวงดอกไม้ เถา
- 4.1.34. เพลงโหมโรงเกษมสำราญ
- 4.1.35. เพลงกระบอกเงิน เถา
- 4.1.36. เพลงบางหลวงอ้ายเอียง เถา
- 4.1.37. เพลงไอยเรศ 2 ชั้นและชั้นเดียว
- 4.1.38. เพลงตุ่มโปง เถา
- 4.1.39. เพลงเสภานอก เถา
- 4.1.40. เพลงซ็อนแท่น เถา
- 4.1.41. เพลงสุดใจ เถา

4.2. แต่งทางขับร้อง คือ เพลงพระราชนิพนธ์ในสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระนครสวรรค์วรพินิต บางเพลงมีเฉพาะทางบรรเลงไม่มีทางขับร้อง ครูสำราญได้นำเพลงเหล่านี้มาทำทางขับร้องโดยอาศัยฟังมาจากท่านครูหม่อมเจริญ พาทยโกศล และคุณหญิงไพฑูรย์ กิตติวรรณ และนำมาประดิษฐ์ทางร้องด้วยตนเอง ได้แก่ เพลงจีนเก็บบุปผา เถา เพลงอัปสรสำอาง เถา ไอยราชูวง เถา สุรางค์จำเรียง เถา และเพลงครวญหา เถา เป็นต้น

4.3. เป็นผู้บรรจุกำหนดเพลง เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถในการจดจำเพลงสองชั้นไว้เป็นจำนวนมาก บางเพลงเป็นเพลงเก่าสมัยอยุธยา บางเพลงเป็นเพลงที่ไม่มีผู้บรรเลงได้ แต่เนื่องจากครูอาจ สุนทรวาทิน ได้จดบันทึกทำนองเพลงเป็นโน้ตสากลเก็บไว้และได้เป็นมรดกตกทอดมาถึงครูสำราญ ได้นำเพลงโบราณเหล่านี้มาบรรจุในเนื้อร้องเพลงดับสำหรับใช้บรรเลงและขับร้องกันในวงดนตรีเพื่อไม่ให้เพลงต่างๆ เหล่านี้สูญไป เช่น

4.3.1. เพลงในบทพระราชนิพนธ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้แก่ เพลงดับชมสวนขวัญ ประกอบด้วยเพลงทเวาประสิทธิ์ เพลงดอกไม้ไพร เพลงดอกไม้ร่วง เพลงไทรหวน เพลงมาลีหวน และเพลงคลื่นกระทบฝั่ง เพลงเหล่านี้ล้วนแต่มีทำนองที่สอดคล้องกันและมีความไพเราะน่าฟังมาก บางเพลงแทบจะไม่มีผู้บรรเลงได้

4.3.2. เพลงดับถวายเสียงลูก บทร้องเป็นเพลงเก่า ซึ่งพระราชนิพนธ์โดยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เป็นเพลงเก่าที่หายากเกือบสาบสูญหายไปจากวงการดนตรีไทย เช่น เพลงหอเขียว เพลงฝรั่งแดง เป็นต้น

4.3.3. เพลงดับพระสังข์ทองนิกรนางพันธุรัต เป็นเพลงเก่าที่หายากในปัจจุบันนี้

4.3.4. เพลงลอยกระทง เถา โดยนำเพลงรำวงวันลอยกระทงของครูเอื้อ สุนทรสนาน มาประพันธ์เป็นเพลงเถา เพื่อน้อมเกล้าถวายสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เมื่อครั้งเสด็จพระราชดำเนินลอยกระทง ณ พระราชวังบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ต่อมาได้ขอพระราชทานชื่อเพลงเป็นทางการและส่งบทร้องให้ทรงแก้ไขจึงพระราชทานชื่อว่า เพลงลอยประทีป เถา และหลังจากนั้นได้เขียนโน้ตสากลทางระนาดเพลงเรื่องทะเลแยะ อัตราจังหวะสามชั้น เขียนโน้ตสากลทางฆ้องวงใหญ่เพลงลอยประทีปเถา และเพลงพิศวงเถาถวายสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

4.3.5. พ.ศ.2528 ประพันธ์เพลงระบำต่างๆ ให้แก่วิทยาลัยครูพระนครศรีอยุธยา หลายเพลง เช่น ระบำบุษราคัมมณี ระบำนกแก้ว เป็นต้น

4.3.6. พ.ศ. 2531 ประพันธ์เพลงรั้วแดงกำแพงเหลือง เถา ให้แก่ โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า ประพันธ์ไว้เฉพาะทางบรรเลงเท่านั้น

4.3.7. พ.ศ. 2534 ประพันธ์เพลงโหมโรงศิwapระสิทธิ์ เพื่อใช้เป็นเพลงโหมโรงในงานดนตรีไทยมัธยมศึกษาสมุทรจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้รับพระราชทานชื่อเพลงจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เพราะได้นำโครงสร้างมาจากเพลงศิwapระทานพร และช่วงท้ายนำโครงสร้างมาจากเพลงพระเจ้าเปิดโลก

4.3.8. พ.ศ. 2536 ประพันธ์เพลงกลางพนาเถา เนื่องจากไปพบบทพระราชนิพนธ์ของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในหนังสือของนายแพทย์พูนพิศ

อมตยกุล บทพระราชนิพนธ์นี้แสดงความรู้สึกต่างๆ เมื่ออยู่กลางป่า จึงนำมาเป็นบทร้องและนำเพลงชมดกกลาง อัตราสองชั้นมาขยายและตัดทอนจนครบเพลงเถา

4.3.9. เพลงโหมโรงอุ่ทองสามชั้น ได้รับรางวัลที่ 1 การประชันวงรายการ “ดนตรีไทยพรรณา”ของกรมศิลปากร ณ โรงละครแห่งชาติ

4.3.10. เพลงพิศวง เถา ได้รับรางวัลที่ 1 การประกวดแต่งเพลงไทยในงานวันไหว้ครูดนตรี ที่สมาคมสหทัยศิลป์ วัดพระพิเรนทร์ กรุงเทพมหานคร

4.3.11. เพลงกลางพนา เถา ประพันธ์มาจากเพลงชมดกกลาง อัตร่าจังหวะสองชั้น เป็นเพลงบรรยายที่เกี่ยวกับธรรมชาติ

4.3.12. เพลงทองกวาว เถานำเพลงลูกทุ่งของพร ภิรมย์เพลงกระท่อมทองกวาว มาประพันธ์เป็นเพลง เถา

4.3.13. เพลงสามไม้ใน เถาประพันธ์เพลงนี้เป็นเพลงแรกเมื่ออายุประมาณ 18 ปี ประพันธ์มาจากเพลงอัตร่าจังหวะสองชั้นที่ชื่อว่าเพลงสามไม้ใน เถา

4.3.14. เพลงจีนเข้าโบสถ์ เถา ประพันธ์มาจากเพลงจีเข้าโบสถ์อัตร่าจังหวะสองชั้นของเดิม ซึ่งมีสำเนียงจีนปนไทยนำฟังมาก

4.3.15. เพลงบัวตูมบัวบาน เถา เป็นเพลงลูกทุ่งชื่อเพลงบัวตูมบัวบานที่ประพันธ์เนื้อร้องโดยพร ภิรมย์

4.3.16. เพลงวิหคเหิร เถา เพลงอนงค์สุชาดา เถา เป็นเพลงเก่าที่มีเฉพาะทางพื้นนำมาประพันธ์เกี่ยวกับเพิ่มขึ้นเป็นทางขัณฑ์นำฟังมาก

4.3.17. เพลงไอยราชวงว เถา ประพันธ์มาจากเพลงไอยราชวงวเก่า เป็นเพลงอัตร่าจังหวะสองชั้น เนื้อร้องพระราชนิพนธ์โดยสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

4.3.18. เพลงอนงค์สุชาดา เถา เป็นเพลงเก่า

4.3.19. เพลงมหาราชรามคำแหง เถา ประพันธ์ใหม่ทั้งเพลง

4.3.20. เพลงโหมโรงกาญจนภิเษก ในวโรกาสเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงครองสิริราชสมบัติครบ 50 ปี ในวันที่ 9 มิถุนายน 2539 ธนาคารกรุงเทพ จำกัด ได้มอบความไว้วางใจให้แต่งเพลงโหมโรงประเภทเสภา เพื่อทูลเกล้าถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ โดยการนำเพลงตระพระพรหม ต้นไม้เงิน ต้นไม้ทอง สดุดีมหาราชาและอัญเชิญเพลงพระราชนิพนธ์ลมหनावของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ มาประกอบเพลงโหมโรงกาญจนภิเษก

5. การถ่ายทอดผลงาน

5.1. สอนนักเรียนโรงเรียนวัดโคก โรงเรียนวัดพรหมนิवास โรงเรียนบุญวัฒน์ธรรมโรงเรียนประชากรรังสฤษฎ์

- 5.2. สอนปฏิบัติดนตรีไทยแก่นักศึกษาวิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล
- 5.3. สอนปฏิบัติดนตรีไทยแก่เด็กในศูนย์ส่งเสริมและเผยแพร่ดนตรีไทย อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
- 5.4. สอนปฏิบัติดนตรีไทยแก่เด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาในเขตอำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
- 5.5. สอนปฏิบัติดนตรีไทยแก่นักศึกษาวิชาเอกดนตรีไทย มหาวิทยาลัยจันทรเกษม
- 5.6. สอนปฏิบัติดนตรีไทยโรงเรียนมัธยมฐานการบิน ตำบลกระต๊อบ อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม
- 5.7. สอนนักศึกษาวิชาการประพันธ์เพลงไทย ระดับปริญญาตรี โปรแกรมดนตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
- 5.8. สอนนิสิตปริญญาโท ภาควิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- 5.9. สอนให้กับนักดนตรีในวงปี่พาทย์ พาทย์รัตน์
- 5.10. สอนให้กับเด็กในศูนย์ส่งเสริมดนตรีไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ประมาณ 30 คน

6. รางวัลและเกียรติคุณที่ได้รับ

- 6.1. ได้รับปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาดนตรีและศิลปะการแสดง จากสภาการฝึกหัดครู ตุลาคม 2530
- 6.2. ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติเป็นผู้มีผลงานดีเด่นทางวัฒนธรรม สาขาศิลปะ (ดนตรีไทย) จากสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ วันที่ 9 เมษายน 2532
- 6.3. ได้รับรางวัลชนะเลิศเพลงใหม่โรงกาญจนภิเษก จากพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าโสมสวลี พระวรราชธิดาตามาตุ พ.ศ. 2539
- 6.4. ได้รับเกียรติบัตรเป็นผู้มีคุณธรรมส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมและการพัฒนาจิตใจ เนื่องในโอกาสวันผู้สูงอายุแห่งชาติ จากสภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ วันที่ 13 เมษายน 2539
- 6.5. ได้รับคัดเลือกเป็นพ่อตัวอย่าง จากคณะกรรมการจัดงานวันพ่อแห่งชาติ วันที่ 5 ธันวาคม 2540
- 6.6. ได้รับโล่ประกาศเกียรติคุณบุคคลผู้ทำประโยชน์ต่อเยาวชน จากคณะกรรมการจัดงานเยาวชนแห่งชาติ วันที่ 20 กันยายน 2541
- 6.7. ได้รับพระราชทานรางวัลในการแต่งเพลงกาญจนภิเษก เนื่องในวโรกาสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ครองราชย์ครบ 50 พรรษา

7. การทำคุณประโยชน์

นายสำราญ เกิดผล เป็นครูผู้มีจิตใจดี มีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แก่ผู้มีความสนใจทางด้านดนตรี เป็นที่รักของบรรดาลูกศิษย์ ใช้ชีวิตด้วยการเผยแพร่ดนตรีไทยให้แก่นักเรียนและนักศึกษาในสถาบันการศึกษาต่างๆมากมาย มีความสุขกับการต่อเพลงให้กับเด็กนักเรียนและนักศึกษาที่ต้องการมีความรู้ด้านดนตรีไทยที่มาขอเรียนกับครูที่บ้านอย่างต่อเนื่อง ไม่ขาดสาย ยังมีการเผยแพร่เพลงไทยต่างๆ ให้แก่คนรุ่นใหม่อยู่ตลอดเวลา ดังนี้

7.1. เป็นกรรมการในการจัดประกวดวงปี่พาทย์ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จเป็นองค์ประธาน ณ อาคารพลศึกษาและนันทนาการ มหาวิทยาลัยมหิดล ศาลายา จังหวัดนครปฐม วันที่ 3 ตุลาคม พ.ศ.2528

7.2. เป็นกรรมการตัดสินการประกวดดนตรีไทยมัธยมศึกษาครั้งที่ 1 ระหว่างวันที่ 14 - 15 พฤศจิกายน พ.ศ. 2544 ณ มหาวิทยาลัยศรีปทุม บางเขน

7.3. เป็นวิทยากรบรรยายเรื่องเกี่ยวกับดนตรีให้กับ ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดพระนครศรีอยุธยา และบรรยายเรื่องเอกลักษณ์ของดนตรีไทยรายการสยามปริทรรศน์ทางสถานีกองทัพบกช่อง 5

7.4. เป็นผู้ถวายคำปรึกษาในรายละเอียดทางวิชาดนตรีไทย แต่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เนื่องจากทรงพระราชดำริที่จะจัดทำหนังสือเกี่ยวกับเรื่องเครื่องดนตรีไทยและการผสมวงดนตรีไทย เนื่องในศุภมหาสมัยมงคลที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงพระเจริญ พระชนมายุ 60 พรรษา พ.ศ.2529

7.5. เป็นวิทยากรพิเศษวิชาดนตรีไทยมโหรี ณ โรงเรียนมัธยมฐานบินกำแพงแสน อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม

7.6. เป็นวิทยากรพิเศษในการจัดตั้งวงดนตรีไทยมโหรี และต่อเพลงดับขมสวนขวัญ โรงเรียนปิยชาติพัฒนา ในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

7.7. เป็นวิทยากรบรรยายเรื่องเอกลักษณ์ของดนตรีไทยในรายการสยามปริทรรศน์ทางสถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 5

7.8. เป็นคณะกรรมการจัดตั้งห้องสมุดดนตรี กรมศิลปากร

7.9. เป็นคณะกรรมการจัดงาน 120 ปี ครุดนตรีไทย ณ ศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย

7.10. ปัจจุบันอาจารย์สำราญ เกิดผล ได้รับรางวัลศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (ดนตรีไทย) พุทธศักราช 2548 พักอยู่บ้านเลขที่ 23 หมู่ที่ 5 ตำบลบางชะนี อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13125 โทรศัพท์ 0-3528-6508, 0-7117-8571

ภาพอาจารย์ศิวศิษย์ นิลสุวรรณ

ภาพอาจารย์ศิวศิษย์ นิลสุวรรณ กำลังไหว้ครู

ภาพอาจารย์ศิวศิษย์ นิลสุวรรณ บรรเลงจะเข้ในงานไหว้ครูดนตรีไทย

ภาพอาจารย์ศิวิชัย นิลสุวรรณ กับรางวัลผลงานทางด้านดนตรีไทย

ภาพอาจารย์ศิวิชัย นิลสุวรรณ กำลังบรรเลงดนตรี

ภาพอาจารย์ศิวศิษฏ์ นิลสุวรรณ กับกำนันสำราญ เกิดผลศิลปินแห่งชาติ

ภาพผลงานอาจารย์ศิวศิษฏ์ นิลสุวรรณ

ภาพผลงานอาจารย์ศิวิชัย นิลสุวรรณ

ภาพผลงานอาจารย์ศิวิชัย นิลสุวรรณ

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวสกวรัตน์ เจยสอาด อายุ 28 ปี เกิดเมื่อวันจันทร์ที่ 21 พฤศจิกายน พุทธศักราช 2520 บิดาชื่อนี้ คำนึ่ง อีสโร อาชีพ รับราชการ มารดาชื่อนี้ นางอนุกุล อีสโร อาชีพ รับราชการ ปัจจุบัน อยู่บ้านเลขที่ 99 หมู่ 6 ตำบลหันตรา อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13000

- พุทธศักราช 2533 สำเร็จการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาจากโรงเรียนบรรจงรัตน์ จังหวัดลพบุรี
- พุทธศักราช 2539 สำเร็จการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาจากวิทยาลัยนาฏศิลป์ลพบุรี จังหวัดลพบุรี
- พุทธศักราช 2542 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี (เกียรตินิยมอันดับ 2) สาขาวิชาดุริยางค์ไทย ภาควิชาดุริยางคศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ปัจจุบันเป็นพนักงานข้าราชการ ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

